

Χρηματοδοτικά εργαλεία για μια Βιώσιμη Ύπαιθρο
Η συμβολή του LEADER/CLLD στις ορεινές, μειονεκτικές και Νησιωτικές περιοχές
Διαβούλευση για την Προετοιμασία Στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης
Δομοκός | 14-16 Ιουλίου 2022

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΜΙΑΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ LEADER

(SRoI, Social Return on Investment)

LEADER: Συμβολή των Τοπικών Αναπτυξιακών Στρατηγικών στις ορεινές, μειονεκτικές και Νησιωτικές περιοχές.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ-ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ-ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΟΤΔ- ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΛΕΣΒΟΥ - ΕΤΑΛ Α.Ε.

Αναστάσιος Μ. Περιμένης, Γενικός Διευθυντής
Δρ. Γιώργος Χατζηχρήστος, Κοινωνικός Επιστήμονας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Ε.Ε - ΕΤΑΛ - ΕΤΘΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΕΤΑΛΟ
2014-2020

ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕ
ΠΡΟΤΟΚΟΛΛΑ ΤΟΠΙΚΩΝ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ-ΤΑΠΤΟΚ -
ΕΥΑ ΓΙΑ

ΕΣΠΑ
2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

ΕΤΑΛ Α.Ε.
ΕΤ.Α.Λ. Α.Ε.

Το LEADER στον πυρήνα του έχει μια ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ, και καθίσταται ιδιαίτερα αναγκαίο να δοθεί απάντηση στο πρόσφατο πόρισμα του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου

(<https://www.eca.europa.eu/en/Pages/DocItem.aspx?did=61355>)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ~ (ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ)

Μια πολυδιάστατη έννοια, που περιλαμβάνει χαρακτηριστικά των κοινωνικών οργανώσεων, όπως δίκτυα, κανόνες και κοινωνική εμπιστοσύνη, τα οποία διευκολύνουν τον συντονισμό και τη συνεργασία για αμοιβαίο όφελος.

ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ~ (ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ)

Που περιλαμβάνει τα θεσμικά όργανα, τις διαδικασίες και τους μηχανισμούς μέσω των οποίων οι δημόσιοι και οικονομικοί φορείς και τα ενδιαφερόμενα μέρη της κοινωνίας των πολιτών εκφράζουν τα συμφέροντά τους, ασκούν τα νόμιμα δικαιώματά τους, εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους και επιλύουν τις διαφορές τους.

LEADER, είναι το όραμα η τοπικές κοινότητες να παίρνουν το μέλλον τους στα χέρια τους...

Και αυτό είναι κοινώς παραδεκτό ότι πολύ δύσκολα μετριέται.

Ερώτημα: Ποια είναι η Προστιθέμενη αξία του LEADER; Γιατί επενδύσεις μέσω LEADER και όχι κάποιο άλλο χρηματοδοτικό εργαλείο.

Τελικά μπορούμε να μετρήσουμε και να ποσοτικοποιήσουμε επιπτώσεις και αποτελέσματα που νιώθουμε ότι υπάρχουν αλλά πολύ δύσκολα τεκμηριώνονται;

Η μέθοδος προσομοιάζει μια αθροιστική αξιολόγηση, κατά την οποία ποσοτικοποιούνται το ενισχυμένο οικονομικό, κοινωνικό και ανθρώπινο κεφάλαιο, η βελτιωμένη διακυβερνησιμότητα και τα βελτιωμένα αποτελέσματα που έχουν προκύψει ή αναμένεται να προκύψουν από την εφαρμογή του CLLD LEADER κατά τη διάρκεια της περιόδου 2014-2020. Η εκτιμώμενη κοινωνική απόδοση των παρεμβάσεων αποτελεί αξιολόγηση της μελλοντικής κατάστασης με βάση τα σχέδια υλοποίησης της παρέμβασης. Παράλληλα θέτει και τους μελλοντικούς, επιμέρους στόχους κάθε παρέμβασης.

ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ/ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ- ΥΠΕΡ-ΤΟΠΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

1. Άμεση απασχόληση (διατήρηση-δημιουργία)
2. Έμμεση απασχόληση (κοινωνικός πολλαπλασιασμός)
3. Αξιακή αλυσίδα (value chain)- από την παραγωγή στην κατανάλωση
4. Στήριξη των τοπικών παραγωγών στη μεταποίηση και διάθεση του προϊόντος – δημιουργία νέων προϊόντων
5. Αυξημένη εισοδηματική ανθεκτικότητα (resilience) στη κοινωνία και την οικονομία.
6. Προστιθέμενη αξία μέσω της ανάδειξης της κοινοτικής και τοπικής ταυτότητας
7. Τοπική δικτύωση και συνεργασία (στο πλαίσιο της παρέμβασης)
8. Τοπική διαβούλευση, συνέργιες και ενέργειες συνοχής (στο ευρύτερο πλαίσιο κοινότητας)
9. Μεταφορά γνώσης και δεξιοτήτων στην κοινότητα
10. Βελτιωμένη πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες και κοινωνικές δράσεις
11. Διατήρηση-αύξηση της βιοποικιλότητας – περιβαλλοντικές επιπτώσεις
12. Κοινωνική Καινοτομία ή η διαφορετικότητα του LEADER.

Η μέθοδος ποσοτικοποιεί τη κοινωνική απόδοση των υλοποιήσιμων επενδυτικών προτάσεων της ΟΤΔ ΕΤΑΛ Α.Ε. για τη Λέσβο.

- I. για τις κατηγορίες συνάθροισης όπου υπήρχαν **συγκεκριμένες χρηματικές εκροές**, η SRoi χρησιμοποίησε τις προβλεπόμενες τιμές των εκθέσεων βιωσιμότητας και δεσμευτικών δεδομένων από τον φάκελο υποψηφιότητας (πχ θέσεις εργασίας, χρόνος απασχόλησης κτλ)
- II. για τις κατηγορίες στις οποίες υπήρχαν **συγκεκριμένες μη χρηματικές εκροές**, η ανάλυση βασίστηκε στη μεθοδολογία **ποσοτικοποίησης της αξίας του χρόνου ταξιδιού** (Value of Travel Time - VOT)- ενώ η μέθοδος αυτή συνδέεται με τα ταξίδια εργασίας των ταξιδιωτών, στην ουσία της αναφέρεται στην έννοια της προθυμίας πληρωμής για τη μείωση του χρόνου ταξιδιού (Athira et al., 2016). Αυτή η προσέγγιση του χρόνου αναγνωρίζει ότι οι άνθρωποι είναι πρόθυμοι να διανύσουν κάποια απόσταση ή να δαπανήσουν κάποιο χρόνο για να έχουν πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες.
- III. για τις κατηγορίες στις οποίες υπήρχαν **μη συγκεκριμένες μη χρηματικές εκροές**, οι πολλαπλασιαστές οφέλους εκτιμήθηκαν μέσω διαδικασίας διαβούλευσης με τα μέλη της ΟΤΔ ΕΤΑΛ Α.Ε. και των ποιοτικών κριτηρίων αξιολόγησης της πράξης. Ως παράδειγμα, για κάθε παρέμβαση, η "ενισχυμένη τοπική ανθεκτικότητα" εκτιμήθηκε μέσω ενός πολλαπλασιαστή 0,1 έως 0,5 σε σχέση με την αρχική χρηματοδότηση.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ - 214 ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ Ιδιωτικού (178) και Δημοσίου (36) χαρακτήρα.

ΔΕΙΚΤΕΣ	Μέθοδος υπολογισμού	Μονάδες	Υπολογισμός (μονάδα ώρας 3,4 €, ορίζοντας 5ετίας)	Καθαρή παρούσα αξία (i=0,5%)	Ποσοστό Κοινωνικής Απόδοσης
ΑΜΕΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	Θέσεις εργασίας που δημιουργούνται ή/και διαφυλλάσσονται	1,00	39.000 €	38.049 €	8%
ΕΜΜΕΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	Περιφερειακές θέσεις εργασίας που δημιουργούνται	3,00	117.000 €	114.146 €	25%
ΑΞΙΑΚΗ ΑΛΥΣΙΔΑ- ΑΠΌ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ (VALUE CHAIN)	Ωφέλεια Χ τρίτων επιχειρήσεων/ παραγωγών, 3% των κερδών	10,00	18.000 €	17.561 €	4%
ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΣΕ ΔΙΑΘΕΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	Ωφέλεια Χ τρίτων επιχειρήσεων/ παραγωγών, 5% των κερδών	10,00	30.000 €	29.268 €	6%
ΑΥΞΗΜΕΝΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ (RESILIENCE)	Πολλαπλασιαστικά οφέλη της οικονομικής προστιθέμενης αξίας 10%-50%	5	68.420 €	66.752 €	14%
ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ	Πολλαπλασιαστικά οφέλη της οικονομικής προστιθέμενης αξίας 5%-25%	5	34.210 €	33.376 €	7%
ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΚΤΥΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ (ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ)	Αξία σε τοπική δικτύωση και συνεργασία.	30% (Άμεση + Έμμεση απασχόληση)	46.800 €	45.659 €	10%
ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ, ΣΥΝΕΡΓΙΕΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΣΥΝΟΧΗΣ (ΣΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ)	Χ συμμετέχοντες σε τοπική διαβούλευση, συνέργιες και ενέργειες συνοχής για 4 ώρες την εβδομάδα	20	70.720 €	68.995 €	15%
ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΓΝΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	Επωφελούμενοι Χ επί αξία Υ εκπαιδευτικών δράσεων	500	2.500 €	2.439 €	1%
ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	Επωφελούμενοι Χ επί χρόνος Υ πρόσβασης στην υπηρεσία		0 €	0 €	0%
ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ-ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ	Αξία μονάδων βιοποικιλότητας		0 €	0 €	0%
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	Αξία εμπειρίας και δράσης	10.000	50.000 €	48.780 €	10%
			ΣΥΝΟΛΟ	465.025 €	100%
			Έκπτωση διαρροής 15%	69.754 €	
			ΤΕΛΙΚΗ ΑΞΙΑ	395.271 €	
		ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ (ΚΑΕ)	ΤΕΛΙΚΗ ΑΞΙΑ/ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ	2,89	289%
		ΚΑΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ/ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ	0,30	30%

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ

$$\frac{\text{ΤΕΛΙΚΗ ΑΞΙΑ}}{\text{ΑΡΧΙΚΗ ΑΞΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ}} = \frac{395.271}{136.841} = 2,89$$

για κάθε 1€ έχουμε ΚΑΕ 2,89€ ή **289%** κοινωνική απόδοση

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

$$\frac{\text{ΤΕΛΙΚΗ ΑΞΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ}}{\text{ΑΡΧΙΚΗ ΑΞΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ}} = \frac{48.780 \times 0,85}{136.841} = 0,30$$

για κάθε 1€ έχουμε ΚΑΕ της Κοινωνικής Καινοτομίας 0,30€ ή **30%** ενισχυμένη κοινωνική απόδοση

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ

ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΑΝΕΜΩΤΙΑΣ ΛΕΣΒΟΥ

**19.2.3.1 - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΥ ΟΙΝΟΠΟΙΕΙΟΥ ΣΤΗΝ
ΑΝΕΜΩΤΙΑ ΛΕΣΒΟΥ**

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ: **182.454,34**

ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ LEADER: **136.840,76**

*Η Λέσβος απουσιάζει (?) από τον χάρτη του «οίνου»
στην Ελλάδα, ένα παράδειγμα διαφοροποίησης
και ανάδειξης της ταυτότητας μιας περιοχής, αναβίωση
σημαντικών παραγωγικών και επιχειρηματικών
δραστηριοτήτων, ανθεκτικότητα στα χωριά μας...*

**19.2.4.4 - ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΩΝ ΑΝΕΜΩΤΙΑΣ
ΛΕΣΒΟΥ «Ο ΚΑΜΠΟΣ» ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ
ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ "ΓΙΟΡΤΕΣ ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΙΑΣ"**

**ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΡΙΘΜΟΥΣ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΝΘΡΩΠΟΙ, ΧΩΡΙΑ, ΟΝΕΙΡΑ, ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΕΛΠΙΔΕΣ
ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΑΡΜΑΡΟΥ – ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ Κοιν.Σ.Επ. «ΗΦΑΙΣΤΕΙΟ ΑΝΕΜΩΤΙΑΣ»**

**ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΑΡΜΑΡΟΥ –
ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ Κοιν.Σ.Επ.
«ΗΦΑΙΣΤΕΙΟ ΑΝΕΜΩΤΙΑΣ»
ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕΣΩ ΖΟΟΜ**

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ**

Ε.Ε. - ΕΤΑΑ - ΕΤΘΑ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

**ΕΠΛΑΦ
2014-2020**

**ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕ
ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ-ΤΑΠΤΟΚ -
ΕΥΔ ΠΑΑ**

**ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΕΡΓΑΣΙΑ -
ΑΛΛΗΛΕΓΓΗ**

**ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΛΕΣΒΟΥ Α.Ε.**

Τα συμπεράσματα μας καταγράφονται και θα είναι προσβάσιμα σε ένα επιστημονικό άρθρο στο “Journal of Rural Studies” που θα δημοσιευθεί σύντομα.

Ωστόσο, αυτό που μπορεί να φαίνεται προβληματικό από άποψη θεωρητικής αξιολόγησης, φαίνεται ευκολότερο από την οπτική γωνία του κάθε ενός από εμάς από την «Όμάδα/Οικογένεια LEADER».

«**Η φιλοσοφία LEADER είναι μια έκφραση του κοινωνικού κεφαλαίου και ίσως η πιο ευπροσάρμοστη πρακτική στις αλλαγές και τις προκλήσεις, γιατί η αλλαγή είναι ο πυρήνας και η πρόκληση είναι μια καθημερινή δραστηριότητα**»

Προς αυτή την κατεύθυνση, η προστιθέμενη αξία CLLD/LEADER πρέπει να προσεγγιστεί ως μια αναπτυξιακή πρόκληση που **απαιτεί ειλικρινή τοπική διακυβέρνηση και ανθρώπους στο πεδίο.**

Άλλωστε, αν το LEADER δεν είναι ενσωματωμένο σε τοπικό επίπεδο, δεν έχει τον άνθρωπο, την κοινωνία και την εμπιστοσύνη και την εκπλήρωση οραμάτων στο επίκεντρο μάλλον δεν είναι CLLD/LEADER.

Σας ευχαριστώ.

Αναστάσιος Μ. Περιμένης

Καλλιόπη Κουλουδή, Νίκος Πλούκος, Τέρψη Κονάκα, Άννα Γιαννακού, Βάσω Νικολού, Στέλιος Δημητράκης, Μαριάνθη Βαγή
Δρ. Γιώργος Χατζηχρήστος, Κοινωνικός Επιστήμονας